

Το θαύμα: μια Ορθόδοξη θεολογική προσέγγιση

π. Βασίλειου Θερμού

Πώς θα ορίσουμε θεολογικά το θαύμα;

Πολλοί το θεωρούν ως το έκτακτο ασυνήθιστο γεγονός που φέρνει μαζί της η πίστη. Αλλά τι είναι πίστη; Εμπιστοσύνη; Θέληση; Επιθυμία; Προσδοκία; Βεβαιότητα; Αυθυποβολή;

Αλλά τότε ελάχιστα διαφέρει από τη θεραπεία που έρχεται από το πλασέμπο, δηλαδή το εικονικό φάρμακο που χρησιμοποιείται στις δοκιμές φαρμάκων για να συγκριθεί η αποτελεσματικότητά τους. Κάποιοι ασθενείς που λαμβάνουν το εικονικό φάρμακο εν αγνοία τους θεραπεύονται ή βελτιώνονται, επειδή διαθέτουν κάποια από όσα μνημονεύσαμε παραπάνω.

Οπότε τι είναι το θαύμα; Ποιός ορισμός του εκφράζει έγκυρα την Ορθόδοξη Χριστιανική Θεολογία;

*

Στην Καινή Διαθήκη τα θαύματα ονομάζονται *σημεία*, δηλαδή *σημάδια*. Αλλά *σημάδια* τίνος; Της μέλλουσας Βασιλείας του Θεού η οποία εξαγγέλλεται.

Όταν ο Χριστός ανοίγει για πρώτη φορά να διαβάσει μεγαλόφωνα στη συναγωγή την Παλαιά Διαθήκη, διαλέγει το τμήμα που αναφέρεται στην αποστολή του Μεσσία. Εκεί αυτός δηλώνει ότι έρχεται για να ελευθερώσει αιχμαλώτους, να φωτίσει τυφλούς, να πλουτίσει πτωχούς, να θεραπεύσει αρρώστους κτλ.¹ Ο Ιησούς συμπληρώνει ότι όλα αυτά πραγματοποιούνται πλέον στο πρόσωπό Του.

Από τότε ο Χριστός αρχίζει να θαυματουργεί όχι για να εντυπωσιάσει, αλλά για να φανερώσει ποιά θα είναι η κατάσταση στην μελλοντική Βασιλεία Του: δεν θα υπάρχει πόνος και αρρώστια, ούτε και οι φυσικοί νόμοι θα ισχύουν. Θα πρόκειται για μία κατάσταση *Χάριτος*, για την οποία άλλωστε προοριζόταν από την αρχή ο άνθρωπος.

---

¹ Λουκά 4: 16-21.

Επειδή τα θαύματα είναι σημάδια της Βασιλείας, γι' αυτό και η προσοχή πρέπει να στραφεί εκεί που δείχνουν. Όταν το δάκτυλο δείχνει το φεγγάρι είναι ανόητο να κοιτάς το δάκτυλο. Αυτό σημαίνει ότι ο άνθρωπος δεν πρέπει να κάμει το λάθος να θέσει το θαύμα στο επίκεντρο του ενδιαφέροντός του, διότι έτσι καθλώνεται και δεν ωριμάζει πνευματικά. Σ' εκείνους που απορούν ή και διαμαρτύρονται γιατί δεν γίνονται πολλά θαύματα ή γιατί δεν γίνεται σ' αυτούς θαύμα, ο άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος θ' απαντήσει: Όταν η ανωριμότητα των Ιουδαίων απαιτούσε θαύματα για να πιστέψουν, ο Χριστός τους έδωσε θαύματα. Είναι σημάδι ότι μας τιμά, όμως, αν δεν δίνει πολλά θαύματα, διότι δείχνει την μεγαλύτερη ωριμότητα προς την οποία μας καλεί.²

Εάν ο άνθρωπος κάμει μόνο τα θαύματα κριτήριο της αλήθειας, παραμένει υπανάπτυκτος και εύκολα μπορεί να περιπέσει σε πνευματική πλάνη, δηλαδή να εξαπατηθεί από τον διάβολο ο οποίος θα του παρουσιάσει υπερφυσικά γεγονότα και σε άλλες θρησκείες ή τεχνικές. Όμως οι άλλες θρησκείες δεν αποτελούν αποκάλυψη του Θεού και δεν φανερώνουν την Βασιλεία Του. Εάν η σκέψη και η καρδιά του ανθρώπου παραμείνουν σε εγρήγορση, τότε τα θαύματα βοηθούν στη διάκριση της διδασκαλίας και η διδασκαλία στη διάκριση των θαυμάτων. Αυτό δεν συνέβη με τους Φαρισαίους, οι οποίοι είδαν πολλά θαύματα αλλά η καρδιά τους παρέμεινε σκληρή. Στόχος είναι να αρκεί ο λόγος του Χριστού.

Το θαύμα δεν είναι η αυτόνομη χρήση μιας έκτακτης δύναμης, αλλά η συμμετοχή στις ιδιότητες του Ιησού Χριστού. Πάντα επιτελούνται στο δικό Του όνομα και από ανθρώπους που Τον πίστεψαν ως Θεάνθρωπο.³ Στην Εκκλησία πίστη σήμαινε πάντοτε την υπαρκτική εμπιστοσύνη που εκδηλώνεται με την τήρηση των εντολών Του, οι οποίες είναι προτάσεις ζωής. Εάν το θαύμα προκαλέσει μετάνοια, τότε εκπληρώνει πραγματικά την αποστολή του.

---

² Αγίου Ιωάννου Χρυσόστομου Ομιλία α' εις την αγίαν Πεντηκοστήν, 4, ΕΠΕ, 36, 315-317.

³ Ιωάννου 14: 12

Το αντίθετο είναι να γίνει αυτοσκοπός. Θαύμα χωρίς το ήθος της καινούργιας ζωής που φέρνει ο Ιησούς Χριστός είναι άδειο και μάταιο. Αυτό εκφράζει ο Απόστολος Παύλος όταν γράφει πως, ακόμη και αν είχε τη δυνατότητα να μιλά όλες τις γλώσσες των ανθρώπων και των αγγέλων, ή την πίστη εκείνη που μετακινεί βουνά, αλλά δεν έχει αγάπη, είναι ένα μηδενικό.⁴ Η αγάπη μόνο δίνει υπόσταση στον άνθρωπο, η αγάπη μόνο θα τον βάλει στη Βασιλεία του Θεού.⁵ Το θαύμα έχει αξία μόνο στο βαθμό που φανερώνει την αγάπη του Θεού και αυτού που το επιτελεί. Γι' αυτό, άλλωστε, είναι και σημάδι της μέλλουσας Βασιλείας. Διότι ουσία της και ορισμός της θα είναι η αγάπη.

Σήμερα η πνευματικότητα έχει αποσυνδεθεί από τη χριστιανική της μήτρα (απ' όπου βγήκε και το όνομά της, αφού συνδέεται με το Άγιο Πνεύμα) και χρησιμοποιείται για να δηλώσει ένα σύνολο εντυπωσιακών σημείων ή ψυχολογικών εμπειριών. Πρόκειται ουσιαστικά για διεύρυνση της συνείδησης με στόχο την αίσθηση δύναμης και τη δήθεν αυτοπραγμάτωση. Το πρόβλημα είναι ότι σφετερίζεται όνομα που δεν της ανήκει και με αυτή την καπηλεία έγινε κεντρικός όρος της Νέας Εποχής. Σ' αυτή τη συνάφεια συχνά γίνεται λόγος για θαύματα, είτε ως ύψιστες εκδηλώσεις αυθυπέμβασης, είτε ως εντυπωσιακά επιτεύγματα μιας συμπαντικής νέας «αίσθησης».

Στα πλαίσια αυτής της ψεύτικης «πνευματικότητας» διαστρέφονται οι βασικές αλήθειες του Ευαγγελίου έτσι ώστε και το θαύμα να ερμηνεύεται συνήθως ως επίτευγμα των κρυμμένων, αναξιοποίητων μέχρι τώρα, δυνάμεων του ανθρώπου ή της φύσης. Έτσι ο άνθρωπος χτυπιέται αλύτρωτος μεταξύ αυτοειδωλολατρίας και φυσιοκρατίας. Γιά τους πραγματικά θαυματουργούς, όμως, δηλαδή τους αγίους, η έμφαση δεν βρίσκεται στο επίτευγμα-αποτέλεσμα ή στη διόγκωση του ανθρώπου αλλά το όποιο κατόρθωμα έρχεται ως αποτέλεσμα της ενέργειας του Αγίου Πνεύματος στον μετανοούντα (ας θυμηθούμε ότι ο Χριστός συνέδεσε τη

---

⁴ Α' προς Κορινθίους 13: 1-2.

⁵ Ματθαίου 25: 31-46.

Βασιλεία του Θεού με τη μετάνοια).⁶ Δουλειά του πιστού είναι να μετανοεί, δουλειά του Θεού είναι να τον δοξάζει με διάφορα «σημεία».

*

Ας σημειώσουμε εδώ πως η πνευματική καρποφορία καθίσταται δυνατή επειδή στον χριστιανό δόθηκε το Άγιο Πνεύμα ως σπόρος. Όλα τα ενεργήματα της Χάριτος, είτε πρόκειται για εξωτερική θαυματουργία, είτε για εσωτερική ανακαίνιση, πηγάζουν από το Χρίσμα με το Άγιο Πνεύμα, υπογραμμίζει ο θεολόγος των Μυστηρίων Άγιος Νικόλαος Καβάσιλας: «Ωστε, λοιπόν, αν κάποιος από τούς αγωνιστές Χριστιανούς φαίνεται πως διακρίνεται στην αγάπη ή στην καθαρότητα, στην μεγάλη του αγνότητα ή στην πολλή του ταπείνωση, στην υπερβολική του πίστη ή σε κάτι από εκείνα που υπερβαίνουν τα ανθρώπινα μέτρα, πρέπει να θεωρούμε ότι αιτία γι' αυτά είναι το αγιώτατο μύρο. Και να πιστεύουμε πως το δώρο τού δόθηκε τότε, όταν έγινε μέτοχος του Μυστηρίου, αλλά η ενέργειά του φάνηκε αργότερα. Το ίδιο συνέβη και μ' εκείνους που έδειξαν ότι έχουν δυνατό το προορατικό χάρισμα ή ότι γίνονται σωτήρες των δαιμονοπλήκτων και των αρρώστων από άλλη ασθένεια πέρα από κάθε τέχνη ή ότι κάνουν άλλα τέτοια έργα».⁷

Αλλά στο φάσμα των θαυμαστών ενεργειών της Χάριτος του Θεού παρατηρούμε κάτι παράδοξο: από το σύνολο των Πατέρων και θεολόγων αγίων το θαύμα σχεδόν απαξιώνεται όταν συγκρίνεται με την ύψιστη αρετή, την αγάπη! Η υποδεέστερη θέση του οφείλεται στο γεγονός ότι τα εντυπωσιακά σημεία προορίζονται βασικά για τους απίστευτους! Ουσιαστικά αποτελούν εισαγωγικά ερεθίσματα για αρχαρίους (και αυτά όχι πάντα απαραίτητα δεδομένου ότι αρκετοί μύηθηκαν στην πίστη μέσα από την επαφή με κάποια αγιασμένη προσωπικότητα ή από κατάλληλη μελέτη και όχι από θαύμα).

---

⁶ Μάρκου 1: 15.

⁷ Αγίου Νικολάου Καβάσιλα *Περί της εν Χριστώ ζωής*, έκδ. Ηουχαστηρίου Αγίου Γρηγορίου Παλαμά, κεφάλαιον γ', σ. 128.

Κατ' αρχήν επισημαίνεται από τον άγιο Γρηγόριο τον Παλαμά ότι το μεγαλύτερο θαύμα είναι η ανάπλαση και ο αγιασμός του ανθρώπου που τον καθιστούν θεοειδή:

«Και μην υπολογίσεις τη δύναμη που καθάρισε τους λεπρούς, φώτισε τους τυφλούς, ανόρθωσε τους σκυμμένους, στήριξε τους παράλυτους, διότι είναι δείγμα φαρισαϊκής μυωπίας να βλέπει κάποιος πρώτα αυτή, αλλά να προσέχεις πρώτα εκείνη που έλυσε τα δεσμά των αμαρτημάτων, άνοιξε δρόμο για το Πνεύμα της αγιωσύνης, ανορθώνει και φωτίζει τον έσω άνθρωπο, και δια της συνάφειας προς τον Θεό ανασταίνει από τους νεκρούς και κάνει την ψυχή να ζει θεϊκά, δίνοντας της θεία και αναλλοίωτη πράγματι ζωή Θεού».⁸

Το πρόβλημα είναι ότι εμείς μυωπικά προβαίνουμε σέ λάθος αξιολόγηση. Καθώς οι άνθρωποι σαν ανώριμα παιδιά επιζητούμε το εντυπωσιακό, κινδυνεύουμε διαρκώς να επικεντρώνουμε στην θαυματουργία και όχι στην αρετή.

Το χάρισμα της θαυματουργίας κρίνει ο Θεός τότε θα τό δώσει. «Μερικές φορές δεν έλαβαν χάρισμα αν και είχαν καλό και καθαρό βίο. Για ποιό λόγο; Για να μην εκτραπούν, να μην περηφανευθούν, να μη γίνουν ραθυμότεροι, να μην αλαζονευθούν περισσότερο. Διότι, αν και χωρίς χάρισμα η ίδια η επίγνωση καθαρού βίου μπορεί να οδηγήσει σε έπαρση, πολύ περισσότερο όταν υπάρχει και η χάρη. Ωστε τα χαρίσματα δίνονταν περισσότερο στους ταπεινούς και απλούς. Διότι αυτός που είναι ταπεινός και δεν έχει μεγάλη ιδέα για τον εαυτό του, γίνεται πιο επιμελής όταν λάβει ένα χάρισμα, επειδή το έλαβε χωρίς να το αξίζει και επειδή θεωρεί τον εαυτό του ανάξιο. Αυτός, όμως, που νομίζει ότι έχει κατορθώσει κάτι, θεωρεί το χάρισμα οφειλή προς αυτόν και φουσκώνει από αλαζονεία. Ωστε ο Θεός οικονομεί το πράγμα προς το συμφέρον... Κανείς λοιπόν ας μη λυπάται γι' αυτό διότι "στον καθένα δίνεται η

---

⁸ Αγίου Γρηγορίου Παλαμά *Περί θείας και θεοποιού μεθέξεως*, 8, ΕΠΕ τόμος 3, 225.

φανέρωση του Πνεύματος προς το συμφέρον"⁹... Ένα μόνο είναι άξιο λύπης, η αμαρτία, και κανένα άλλο».¹⁰

Για όλα λοιπόν τα παραπάνω, η επιθυμία να επιτελεί κάποιος θαύματα είναι καθαρά εγωιστική και τον θέτει εκτός εκκλησιαστικού φρονήματος. Στην πραγματικότητα πρόκειται για άθρη στάση, για δίψα αυτοδικαιώσεως και αυτοθεώσεως, έστω και αν λαμβάνει εξωτερική μορφή ευλάβειας. Λέγει ο άγιος Ισαάκ ο Σύρος: «Όποιος χωρίς κάποια ανάγκη αποτολμά να ζητά από τον Θεό σύμφωνα με την επιθυμία του να γίνονται μέσω αυτού θαύματα και σημεία, αυτός πειράζεται κατά την διάνοιά του και χλευάζεται από τον απατεώνα δαίμονα και ασθενεί κατά την συνείδησή του... Αν δε τυχόν εισακουσθεί από τον Θεό το αίτημά του, λαμβάνει αφορμή ο διάβολος και τον ρίχνει σε μεγαλύτερα άτοπα. Διότι οι αληθινοί άγιοι, όχι μόνο δεν επιθυμούν τέτοια χαρίσματα, αλλά και αν τους δοθούν τα αποστρέφονται και μπροστά στους ανθρώπους και ιδιαιτέρως. Κάποιος από τους αγίους πατέρες λόγω της καθαρότητάς του έλαβε χάρισμα να προγνωρίζει αυτούς που έρχονταν προς αυτόν. Και επειδή δεν το ήθελε παρακάλεσε τους αγίους γέροντες και προσευχήθηκαν, και αυτός μαζί, ζητώντας από τον Θεό να του το αφαιρέσει».¹¹

Ίσως η εναγώνια έμφαση στα θαύματα να είναι σημάδι πως χάσαμε το ουσιώδες, την αγάπη, κάτι στο οποίο δίνει ιδιαίτερη έμφαση ο άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος: «Έχουμε με το Βάπτισμα το σπουδαιότερο από όλα τα αγαθά. Λάβαμε άφεση αμαρτημάτων, αγιασμό, κοινωνία Πνεύματος, υιοθεσία, ζωή αιώνια. Τι περισσότερο θέλετε; Θαύματα; Αλλ' αυτά καταργούνται. Έχεις πίστη, ελπίδα, αγάπη, που μένουν. Αυτά ζητά, αυτά είναι μεγαλύτερα από τα θαύματα. Τίποτε δεν υπάρχει ίσο με την αγάπη. Σήμερα όμως η αγάπη κινδυνεύει, διότι έχει απομείνει μόνο το όνομά της, ενώ πουθενά δεν

---

⁹ Α' προς Κορινθίους 12: 7.

¹⁰ Αγίου Ιωάννου Χρυσόστομου Ομιλία γ'εις την προς Εβραίους, 5, ΕΠΕ 24, 279-281.

¹¹ Αγίου Ισαάκ του Σύρου Ασκητικά, Λόγος λς', εκδ. Ρηγοπούλου, 1976, σ. 193.

υπάρχει έμπρακτη εκδήλωσή της, αλλά έχουμε διαιρεθεί αναμεταξύ μας».¹²

Δεν έχει αξία ό,τι δίνεται από τον Θεό άκοπα για μάς, αλλά εκείνο που κατακτάται από τη συνεργασία: «Πόση είναι η απαίτηση για καθαρότητα του βίου! Πώς αυτή και μόνη αρκεί να μάς εισαγάγει στη Βασιλεία! Και πώς όταν απουσιάζει προδίδει τον άνθρωπο, έστω και αν έχει να παρουσιάσει μύρια τέρατα και σημεία!... Διότι τα θαύματα είναι αποτελέσματα της δωρεάς του Θεού, ενώ αυτά (η ενάρετη ζωή) είναι αποτέλεσμα της συνεργασίας μας με τη δωρεά του Θεού».¹³

Ο άγιος Νικόλαος Καβάσιλας ανακεφαλαιώνει:

«Τα θαύματα δεν είναι πάντοτε αναγκαία απόδειξη της ενάρετης ζωής. Πράγματι, τα θαύματα δεν υπήρξαν στη ζωή όλων των αγίων, αλλά ούτε όσοι εθαυματούργησαν υπήρξαν όλοι εργάτες της αρετής. Πολλοί μεγάλοι άγιοι που επέτυχαν θαυμαστά κατορθώματα ενώπιον του Θεού, δεν έκαναν κανένα θαύμα... Και σ' αυτούς που επικαλούνται τον Χριστό δεν είναι τίποτε ακατόρθωτο, όχι διότι τους το προσφέρει η ενάρετη ζωή τους, αλλά για ν' αποκαλυφθεί και να δοξασθεί ο προσκαλούμενος Κύριος.

Γι' αυτό, λοιπόν, για την κατάκτηση της αρετής χρειάζονται και τα άγια Μυστήρια και κάθε κόπος. Κανείς, όμως, ποτέ από τους αγίους δεν μηχανεύθηκε με ποιό τρόπο πρέπει να κοπιάσει για ν' αποκτήσει την ικανότητα να κάνει θαύματα. Τι λέω; Πολλοί, όταν δεν υπήρχαν στη ζωή τους τα θαύματα, δεν τα επόθησαν ούτε τα επεζήτησαν, ενώ όταν θαυματοουργούν δεν επιτρέπεται ούτε να χαίρονται γι' αυτά».¹⁴

Κάτω από αυτό το πρίσμα οι Πατέρες της Εκκλησίας έχουν έναν θαυμαστό τρόπο να μελετούν την Αγία Γραφή και να την ερμηνεύουν με διαφάνεια:

---

¹² Αγίου Ιωάννου Χρυσοστόμου Ομιλία μ' εις τας Πράξεις, 2, ΕΠΕ 16Α, 487.

¹³ Αγίου Ιωάννου Χρυσοστόμου Ομιλία κδ' εις την προς Εβραίους, 3, ΕΠΕ 25, 169.

¹⁴ Αγίου Νικολάου Καβάσιλα Περί της εν Χριστώ ζωής, κεφάλαιον ζ', εκδ. Ιερού Ησυχαστηρίου Αγίου Γρηγορίου Παλαμά, σ. 273-275.

«Από αυτό θα γνωρίζουν όλοι πως είστε μαθητές μου, αν έχετε αγάπη μεταξύ σας» είπε ο Χριστός.¹⁵ Ωστε αυτό είναι μεγαλύτερο απ' όλα τα σημεία, αφού μ' αυτό αναγνωρίζεται ο μαθητής... Διότι και τον Παύλο γι' αυτό τον θαυμάζουμε, όχι για τους νεκρούς που ανέστησε, ούτε για τους λεπρούς που θεράπευσε, αλλά επειδή έλεγε "Ποιός ασθενεί και δεν ασθενώ κι εγώ; Ποιός σκανδαλίζεται κι εγώ δεν καίγομαι;"¹⁶ Διότι και αν προσθέσεις σ' αυτά αναρίθμητα θαύματα, δεν θα πεις κάτι ισάξιο. Καθ' όσον και ο ίδιος είπε ότι τον αναμένει μισθός, όχι επειδή έκαμε θαύματα, αλλά επειδή με τους ασθενείς έγινε σαν ασθενής».¹⁷

«Αν, λοιπόν, σου δείξω πως πολύ ανώτερο από το να ανασταίνεις νεκρούς είναι άλλο χάρισμα, και ότι ενώ μπορείς να το λάβεις δεν το λαμβάνεις, τι θα πεις; Και μάλιστα, αυτό το χάρισμα είναι δυνατό να το έχη όχι ένας ή δύο, αλλά όλοι οι άνθρωποι. Ξέρω ότι τα χάσατε και έχετε εκπλαγεί, αφού πρόκειται να ακούσετε ότι μπορείτε να έχετε χάρισμα ανώτερο από το να ανασταίνετε νεκρούς, να ανοίγετε μάτια τυφλών και να κάνετε εκείνα που γίνονταν την εποχή των αποστόλων· και ίσως να το θεωρείτε αυτό αναξιόπιστο. Ποιό είναι, λοιπόν, αυτό το χάρισμα; Η αγάπη. Αλλά πιστέψτε με, ο λόγος αυτός δεν είναι δικός μου αλλά του Χριστού που μιλά δια μέσου του Παύλου. Τι λέγει, λοιπόν; "Ο ζήλος σας να είναι για τα ανώτερα χαρίσματα".¹⁸ Λοιπόν, ζήλεψε αυτό το χάρισμα».¹⁹

*

Ίσως τα παραπάνω φαίνονται κάπως απόμακρα σε κάποιον που επιθυμεί διακαώς ένα θαύμα στη ζωή του επειδή π.χ. πονά μέσα στην αρρώστια τη δική του, ακόμη χειρότερα, ενός αγαπημένου του προσώπου. Αν το θαύμα παρέχεται για να οδηγήσει σε μια πνευματική αφύπνιση, τότε πολλοί είναι

---

¹⁵ Ιωάννου 13: 35.

¹⁶ Β' προς Κορινθίους 11: 29.

¹⁷ Αγίου Ιωάννου Χρυσοστόμου Ομιλία λβ' εις την Α' προς Κορινθίους, 9, ΕΠΕ 18Α, 373.

¹⁸ Α' προς Κορινθίους 13:1.

¹⁹ Αγίου Ιωάννου Χρυσοστόμου Ομιλία γ' εις την προς Εβραίους, , ΕΠΕ 24, 285.

εκείνοι που διαμαρτύρονται λέγοντας «αν μου γινόταν το θαύμα που ζητούσα θα μου αποκάλυπτε το Θεό και θα με έφερε πιο κοντά Του».

Θέλω να εισαγάγω αμφιβολίες σ' αυτή τη βεβαιότητα. Ο Ελύτης έγραψε κάπου: «Κανείς δεν παίρνει τα δωρεάν». Εγώ θα προσέθετα: ελάχιστοι τα αξιοποιούν. Νομίζω πως οι περισσότεροι από εμάς μετά τον αρχικό συγκλονισμό της θαυματουργικής θεραπείας μας θα συνεχίζαμε τη ζωή μας όπως πριν, παραδομένοι στις ίδιες προβληματικές μας συνήθειες.

Αν δεν μπορούμε να δούμε την αποκάλυψη του Θεού μέσα στον πόνο, ούτε και στην κατάργησή του θα τη νοιώθουμε. Αν μπορούμε να διακρίνουμε τη φανέρωση του Θεού μέσα στον πόνο, τότε το θαύμα ήδη έγινε. Είναι η απέκδυση του κελύφους της σκληρότητας και της ραθυμίας μας προκειμένου να φθάσει μέχρι εμας η ιλαρότητα των ακτίνων του Ήλιου-Θεού. Χιλιάδες αγίων μαρτυρούν ότι αυτό είναι εφικτό.

*

Ποιά είναι λοιπόν η σχέση της πίστης με το θαύμα; Μπορεί να το προκαλέσει από μόνη της όπως μιά αυθυποβολή; Κάποιος που θα ερμήνευε βεβιασμένα τη συχνή φράση του Χριστού "η πίστη σου σε έσωσε", ίσως να κατέληγε σ' αυτό το συμπέρασμα. Όμως βασική αρχή της Χριστιανικής Ορθόδοξης πίστης είναι η συνεργασία Θεού και ανθρώπου. Κανένας άνθρωπος δεν μπορεί να εκβιάσει το θαύμα. Μπορεί μόνο να το ελπίζει μέσα σε πνεύμα ταπείνωσης. Όσοι έλαβαν από τον Χριστό το θαύμα που ζήτησαν, δεν το απαίτησαν ούτε το πέτυχαν μόνοι τους με κάποιες τεχνικές, αλλά προσήλθαν με την επίγνωση ότι δεν το δικαιούνται.²⁰ Ο εκατόνταρχος λέγει στον Χριστό ότι δε νοιώθει άξιος να τον δεχθεί στο σπίτι του γι' αυτό και του ζητά να θεραπεύσει το γιό του από μακριά· η χαναναία ονομάζει τον εαυτό της σκυλάκι που της αρκούν τα ψίχουλα που πέφτουν από το τραπέζι των γνήσιων παιδιών του Θεού! Υπήρξαν φορές που και ο ίδιος ο Χριστός θαύμασε την πίστη και την ταπείνωση εκείνων που Τον παρακαλούσαν για

---

²⁰ Ματθαίου 8: 8-9 και 15: 27.

ένα θαύμα. Γι' αυτό ανέφερα πριν ότι πίστη σημαίνει υπαρξιακή στάση.

Στο σημείο αυτό η φύση του θαύματος αποσαφηνίζεται καλύτερα αν μελετήσουμε και τα εξής παράξενα γεγονότα:

α) Δεν μπορούσε ο Χριστός στη Ναζαρέτ να κάμει κανένα θαύμα λόγω της απιστίας των συντοπιτών του.²¹ Είναι τέτοια η ανάγκη συνεργασίας Θεού και ανθρώπου ώστε χωρίς την πίστη μας ο Θεός αχρηστεύεται. Εξαίρεση σ' αυτό αποτελούν κάποιες περιπτώσεις που ο Θεός, κατά την δική Του ανεξιχνίαστη κρίση, επισκέπτεται με θαύμα έναν προηγουμένως ανυποψίαστο και του αλλάζει τη ζωή. Προφανώς προβλέπει ότι αυτός θα αξιοποιήσει το θαύμα.

β) Ο διάβολος ζήτησε από τον Χριστό να κάμει θαύματα και Αυτός αρνήθηκε.²² Εδώ δεν του λείπει η πίστη με την έννοια της αναγνώρισης του Χριστού: «και τα δαιμόνια πιστεύουν και φρίττουν».²³ Απουσιάζει η πίστη ως προσωπική εμπιστοσύνη, ως εναπόθεση του εαυτού στα χέρια του Θεού, δηλαδή εκείνη η αγαπητική πρωτοβουλία που σε περνά στον χώρο του θαύματος. Το ίδιο έπραξε και με τους κακόπιστους.²⁴

γ) Η ικανότητα να επιτελείς θαύματα δεν είναι το υψηλότερο επίτευγμα του ανθρώπου. Φαίνεται τέτοιο λόγω του εντυπωσιασμού που προκαλεί. Θα μπορούσε κάλλιστα να δοθεί από τον Θεό και σε κάποιον που στερείται των βασικών προϋποθέσεων της αρετής, όπως έγινε και με τον Ιούδα.²⁵ Όμως δεν τον ωφέλησε σε τίποτε διότι δεν είχε αγάπη και ταπείνωση. Το βράδυ της Μεγάλης Πέμπτης ψάλλουμε: «Τι σε έκανε, Ιούδα, να προδώσεις τον Σωτήρα; Μήπως σου στέρησε το χάρισμα να θεραπεύεις όπως το έλαβαν και οι άλλοι;»

---

²¹ Μάρκου 6: 5.

²² Ματθαίου 4: 1-11.

²³ Ιακώβου 2: 19.

²⁴ Ματθαίου 12: 38-39 και 16: 1-4, Λουκά 23: 8.

²⁵ Λουκά 9: 1-2. Ο Χριστός είχε στείλει τους μαθητές Του σε περιοδεία εξοπλίζοντάς τους με την ικανότητα να θαυματοουργούν. Τους δόθηκε άκοπα δηλαδή το δώρο. Όταν επέστρεψαν εντυπωσιασμένοι τους απάντησε: «Μη θαυμάζετε που και τα δαιμόνια σάς υποτάσσονται. Να χαίρεστε που τα ονόματά σας γράφτηκαν στον ουρανό».

*

Άλλωστε ας μην ξεχνούμε πως το θαύμα δεν περιορίζεται στην αναίρεση των φυσικών νόμων. Για τον πιστό χριστιανό οι ίδιοι οι φυσικοί νόμοι αποτελούν έργο της αγάπης του Θεού και συνεπώς μορφές θαύματος. Πρόκειται για ένα συνεχές φάσμα, από το συνηθισμένο και νομοτελειακό μέχρι το έκτακτο και εντυπωσιακό. Η διαφορά τους είναι μόνο επιφανειακή.

Ο κόσμος που χρειάζεται την εισβολή ενός άλλης τάξεως γεγονός που ονομάζεται «θαύμα» για να θυμηθεί την ύπαρξη και φροντίδα του Θεού, είναι φανερό πως αισθάνεται ατάρκτης. Λειτουργεί με δικούς του «φυσικούς», δηλαδή άσχετους με τον Θεό νόμους, οπότε ολόκληρη η ζωή του κινδυνεύει από ανθρωποκεντρικότητα και εκκοσμίκευση. Στη Σοφία Σειράχ γράφει χαρακτηριστικά: «Πολλά θα πούμε και δεν θα τελειώσουμε, τα πάντα είναι Αυτός... Πολλά κρυφά μένουν ακόμα, μεγαλύτερα από τούτα. Λίγα έχουμε δει από τα έργα Του».²⁶ Για να συμπληρώσει ο Άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς τον 14ο αιώνα: «Όλα τα όντα με τη Χάρη δημιουργήθηκαν από το μηδέν, δηλαδή δωρεάν».²⁷ Ωραία λέξη! Δεν «χρωστά» ο Θεός τίποτε. Όλα είναι ένα θαύμα, καρπός της ελευθερίας Του.

Η αντίληψη αυτή δημιουργεί αίσθημα ευγνωμοσύνης στην καρδιά του πιστού, που με τη σειρά του καλείται να ανταποδώσει αυτή την ευχαριστία στον αδελφό του, γνωστό και άγνωστο. Να γίνει δηλαδή ένα θαύμα στη ζωή του άλλου, ένα σημείο της Βασιλείας του Θεού.

*

Από ολόκληρο το ήθος ζωής της Εκκλησίας γίνεται φανερό ότι το υψηλότερο επίτευγμα του ανθρώπου είναι η αγάπη και η ταπείνωση. «Αν δεις άνθρωπο που ζει με αγνότητα και ταπεινοφροσύνη, ελεήμονα, πράο, συμπονετικό, που αγαπά τον Θεό και τον άνθρωπο, με όλες τις αρετές συγκεντρωμένες, ω τι όραμα έχεις δει! Τον ίδιο τον αόρατο Θεό αξιώθηκες να δεις πάνω στο ναό Του και την εικόνα Του».²⁸ Αυτό είναι το όντως

---

²⁶ 43: 27, 32.

²⁷ Αγίου Γρηγορίου Παλαμά Λόγος αντιρρητικός γ', ΕΠΕ 5.

²⁸ Βίος Αγίου Παχωμίου, ΒΕΠΕΣ 41, 110.

θαύμα. Όταν η καρδιά του ανθρώπου γίνεται κατοικητήριο του Θεού σαρκώνοντας τον Χριστό ξανά.

Η λογική του Θεού διαφέρει πολύ από τη λογική της κοινωνίας του θεάματος. Το θαύμα που επιτελείται μέσα στην ανθρώπινη ψυχή μετρά πολύ περισσότερο από την ανατροπή των φυσικών νόμων διότι έτσι καταλύεται ο νόμος της αμαρτίας. «Όποιος αισθανθεί πραγματικά τις αμαρτίες του είναι ανώτερος από εκείνον που με την προσευχή του ανασταίνει νεκρούς. Όποιος αξιωθεί να δει την ασθένειά του είναι ανώτερος από εκείνον που αξιώθηκε να δει αγγέλους, διότι βλέπει με τα νοερά μάτια της ψυχής του».²⁹

Στην εποχή μας δήθεν χαρισματικοί ηγέτες εξασκούν κάποιες έκτακτες ικανότητες με σκοπό να προσελκύσουν κόσμο στη δική τους σέκτα. Ζούμε σε εποχή εκτεταμένης σύγχυσης που εκλαμβάνει το ψέμα γι' αλήθεια. Ταυτόχρονα πρόκειται και για μια εποχή σκηνοθεσίας. Αυτό που έχει τη δυνατότητα να παρουσιαστεί κατάλληλα συσκευασμένο κερδίζει τη μάχη των εντυπώσεων. Σε μία τέτοια κατάσταση εύκολα κάποιος μπορεί να νομίσει τη λαμαρίνα για χρυσάφι και το βότσαλο για διαμάντι. Ήδη από παλιά οι Πατέρες της Εκκλησίας μάς είχαν προειδοποιήσει να είμαστε δύσπιστοι όταν ακούμε για θαύματα για να μην πλανηθούμε. Χρειάζεται να γίνονται α) στο όνομα του Ιησού Χριστού (τον Οποίο να ομολογοῦν ρητά ως θεάνθρωπο), β) να παραπέμπουν στη μετάνοια και στην Εκκλησία, και γ) να αποτελούν πράξεις ταπεινής αγάπης και όχι επίδειξης.

Όταν όλες οι εκδηλώσεις της ζωής καλύπτονται από την παρουσία και δράση της ενέργειας του Θεού, τότε ο Χριστιανός εύλογα αναπτύσσει το βίωμα ότι ζει διαρκώς στο χώρο του θαύματος. Τότε το θαύμα παύει να είναι έκτακτη ενέργεια και γίνεται τρόπος ζωής. Γίνεται αποτέλεσμα της πίστης, όχι με τη σημασία της αξιοποίησης μιας ασαφούς και νεφελώδους εσωτερικής δύναμης όπως συχνά νομίζεται, αλλά με την έννοια της προσωπικής εμπιστοσύνης και της εγκατάστασης

---

²⁹ Αγίου Ισαάκ του Σύρου *Ασκητικά*, λόγος λδ'.

οργανικής σχέσης ενός προσώπου προς το πρόσωπο του Θεανθρώπου Χριστού.

Τότε θαύμα σημαίνει κάθε δωρεά, το να ζει κάποιος «εν τω Θεώ». Όπως τόνισε ο Θεός στην Παλαιά Διαθήκη προτυπώνοντας τη Βασιλεία Του, «μάθε ότι δεν είναι για την αρετή σου που σου δίνει ο Θεός αυτή την καλή γη να κληρονομήσεις» (Δευτερονόμιο 9: 6).

Προτεινόμενο διάβασμα:

-Ηλία Βουλγαράκη *Χριστιανισμός και κόσμος*, εκδ. Αρμός, σελ. 196-202.

-*Χαρίσματα και χαρισματούχοι* (3 βιβλία), έκδ. Ιεράς Μονής Παρακλήτου.

-περιοδικό *Σύναξη*: τεύχος 17 (σελ. 93-105).

-Γεωργίου Πατρώνου *Η ιστορική πορεία του Ιησού*, εκδ. Δόμος, 1991, σελ. 319-339, 393-416.

-Χρήστου Καρακόλη *Η θεολογική σημασία των θαυμάτων στο κατά Ιωάννην ευαγγέλιο*, εκδ. Πουρναρά, 1997.

-π. Ιωάννη Κωστώφ *Πίστη και λογική*, 1993, σ. 75-97.

-π. Φιλοθέου Φάρου *Ήθος άηθες*, εκδ. Ακρίτας, 1988, σ. 119-127.

-π. Σεραφείμ Ρόουζ *Η Ορθοδοξία και η θρησκεία του μέλλοντος*, εκδ. Εγρήγορη, 2000.

-Φ. Ντοστογιέφσκυ *Αδελφοί Καραμάζοφ*, τόμος β', εκδ. Γκοβόστη (Ο μονόλογος του Μεγάλου Ιεροεξεταστή)

πρωτοπρεσβύτερος Βασίλειος Θερμός
διδάκτωρ Θεολογίας
ψυχίατρος παιδιών και εφήβων